

“The Dopper Church, Pretoria, and Henry Morant on horseback.” Such is the caption of the photograph on p. 61 of the book of Margaret Carnegie and Frank Shields, *In Search of Breaker Morant, balladist and Bushveldt Carbineer*, National Library of Australia, April 1979. The vague photo shows the Kruger church in Church Street West, Pretoria, and in front of it a British soldier on a horse who shows some likeness to Morant. It is possible that he might be truly the Breaker.

BUSHVELDT CARBINEERS: PRETORIA CONNECTIONS

by Arthur Davey

When the British occupied Pretoria in 1900 Lieutenant Percy Frederick Hunt was appointed marriage officer for the town and district. After his campaigning with French's Scouts this must have been a rather humdrum office job. However, on his re-enlistment for further service in South Africa he was given a captaincy in the newly-raised Bushveldt Carbineers in April 1901. Whilst leading a dawn attack against a Boer farm-house near Duiwelskloof he was killed on 6 August 1901. Captain Hunt's death set the scene for a trail of vengeful murders by a small group of officers who had been his associates and friends. This grim episode has been publicised widely in the dramatic Australian film, *Breaker Morant* and in several books.

The Bushveldt Carbineers was raised as a small Imperial mounted corps with its base camp at Daspoort. Advertisements appealing for recruits mentioned that the unit was "Organised in Pretoria for Special Service in the Northern Districts of Transvaal".¹ To the base camp came Australians and men of several other nationalities who had been attested in Cape Town, Durban and other centres. When the British advance northward took place in May 1901 the Carbineers' forward base was Pietersburg, but its rear echelon was in Pretoria where the paymaster had his office, and it was to Pretoria that time-expired troopers returned to be discharged or re-engaged. The Bushveldt Carbineers had a store in Church Street that was under lax control. A patrolling police officer discovered its door wide open on the night of 14 September 1901 - with rifles, bandoliers, ammunition, etc. lying about unattended. When two N.C.O.s finally arrived, their excuse for absence was thin. Captain P. Michael Peters, head of the town police, felt that if "these Corps cannot look after their stores properly they should be made to clear out of the town".²

Much more serious business was imminent, for in October a searching inquiry began to establish the background to the summary shootings of more than a score of Boers and Hollanders and a missionary of German descent, in the North Eastern Transvaal. Busy days were spent at the Army Headquarters of Kitchener as the Provost Marshal, Major R.M. Poore and his assistant, Captain W. Bonham, interrogated men of the Bushveldt Carbineers and took affidavits from them. An assistant of theirs was an ex-trooper, who in peacetime had been a justice of the peace in Australia: he was lodged at Blackwood Villa, Van der Walt Street, close to the Carbineers' orderly room.³ When it became clear that courts-martial to try some of the officers would be convened, several of the troopers who were due for release were detained to be on hand as witnesses. Some of them were restive, but protest was of little avail for they had seen five of their comrades who had arrived earlier and "played up a bit", working on Pretoria streets with the convicts' broad arrow on their backs. As an Australian trooper put it. "none of us care to become roadmakers to his Majesty Lord Kitchener".⁴ The five delinquents had been hauled before a district court-martial in Pretoria for their offences.⁵

Several courts-martial at higher level relating to murder and other serious charges were held at Pietersburg early in 1902, but there was an intermission when the court and the accused were moved to Pretoria briefly to hear a statement from Kitchener's military secretary, Colonel (later Major-General) Hubert Hamilton. Lieutenants H. Morant and P. Handcock were brought to Pretoria at the close of the trials where they learned that death sentences on them had been confirmed. A third officer, Lieutenant George Witton, had also been condemned to death, but Kitchener commuted it to life imprisonment. Early on the morning of 27 February 1902 Witton, under escort, was waiting for the train that would take him to Cape Town and thence to an English prison. He heard the volley of the firing party in the old Pretoria Gaol that ended the lives of his two friends.⁶

Later that morning a concluding act was staged at the old cemetery in Church Street (West) when a small group of sympathisers watched the burial of Morant and Handcock in a common grave.⁷ Soon afterwards a cross was erected over the grave, but in the inscription Handcock's surname was misspelt as "Hancock". The letters "N.S.W." (New South Wales) featured at the top of the cross.⁸ This cross was replaced later by a more substantial one of a different design. Australian well-wishers were probably responsible for these remembrance tokens. After the Anglo-Boer War there was a fair-sized community of Australian settlers, many working in the building industry, on the mines or on the railways. A married sister of the imprisoned Witton was one of these newcomers to Pretoria as her husband was employed at the workshop of the Central South African Railways.⁹

Although the Bushveldt Carbineers stained their record indelibly, it should not be concluded that its members were all lawless "bushrangers" or wastrels. Some of its detachments had no connection with the acts that brought Morant and other officers to trial. One of the troopers with an unsullied record was Charles Edward Baber, a New Zealander by birth. He joined the Transvaal Public Service and in 1933 became Pretoria's Registrar of Deeds.¹⁰

References

1. *Natal Mercury*, 4.3.1901 for an example.
2. Transvaal Archives, PMO 30 (2056).
3. Transvaal Archives, CS 1092, depositions and other correspondence.
4. M. Carnegie and F. Shields, *In Search of Breaker Morant*, 1979, p. 106.
5. Transvaal Archives, MGP 272, District Orders 265, 14.11.1901.
6. G. Witton, *Scapegoats of Empire*, repr. 1982, pp. 153-154.
7. *Morning Leader* (London), 27.3.1902.
8. Carnegie and Shields, *In Search of Breaker Morant*, photograph on p. 115.
9. *The Owl* (Cape Town), 29.4.1904.
10. Private collection of T.E. Andrews, Colbyn, Pretoria; *Public Service List*, 1934, p.85.

Note: A documented study of the whole Bushveldt Carbineers affair is being prepared and the volume will be published by the Van Riebeeck Society, Cape Town, in due course.

* * *

PROF. U.G. LAUTS, 1787-1865,
sy werksaamhede en skakeling met Pretoria
deur Kol. Dr. J. Ploeger

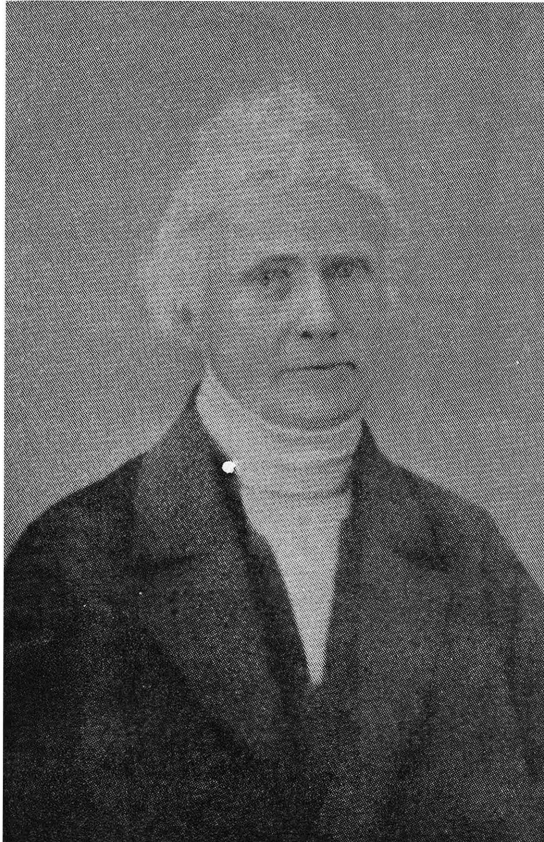
Ulrich Gerhard Lauts, die seun van 'n Amsterdamse koopman, was aanvanklik opgelei vir die handel en het onder meer in Hamburg en Engeland sy vakkennis vergroot. In 1822 is hy ewewel as dosent in die Nederlandse taal- en letterkunde aan die Brusselse Koninklijk Atheneum benoem. In 1827 het hy 'n professoraat in dieselfde vakrigting aan die Brusselse Museum voor Wetenschappen en Letteren aanvaar. Dié werksaamhede het hy tot 1830, die jaar van die Belgiese opstand teen die Nederlandse koning, voortgesit. Saam met sy vrou, die Londense Caroline Colson, het prof. Lauts na Nederland uitgewyk, waar hy nog in die jaar 1830 as tweede hoogleraar aan die Koninklijk Instituut voor de Marine in die stadje Medemblik benoem is. Hy het hierdie pos byna 10 jaar beklee en in Augustus 1840 sy eervolle ontslag ontvang. Onaangenaamhede en struwelinge met sy kollega's, die militêre kommandant van die Instituut sowel as leerlinge van die inrigting het prof. Lauts se verdere aanwesigheid onwenslik gemaak.

Hy het daarna afwisselend in Kampen, Leiden en Utrecht gewoon. Op 25 Julie 1865 is hy in laasgenoemde stad oorlede.

Ten spyte van die genoemde moeilikhede het sowel die Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden as 'n Deense oudheidkundige genootskap te Kopenhagen in 1826 en 1843 prof. Lauts se uitgebreide taal-, letterkundige en geskiedkundige kennis, waarvan die laasgenoemde aspek ook betrekking op die Kaapkolonie gehad het, na waarde geskat. Hulle het hom met 'n lidmaatskap vereer. As uitvloeisel van prof. Lauts se historiese belangstelling in die Kaapkolonie het in 1854 sy boek *Geschiedenis van de Kaap de Goede Hoop, Nederlandsche volksplanting van 1652 tot 1806* die lig gesien.

Van besondere belang was sy joernalistieke bedrywighede om die Nederlandse volk van wetenswaardighede in verband met Suid-Afrika en die destydse bevolking daarvan te voorsien. Sy belangstelling in die wel en wee van Suid-Afrika was vermoedelik 'n uitvloeisel van die feit dat hy die uitvoerder van Gysbert Karel van Hogendorp (1762-1834) se planne geken het. Die planne was die bevordering van Nederlandse handel met en emigrasie na die Kaapkolonie en die uitvoerder was baron Friedrich von Buchenröder. Vanaf 1838 het prof. Lauts dit as sy selfopgelegde plig beskou om sy landgenote in verskeie persorgane oor die Groot Trek, die Voortrekkers en hulle stigting van state in en voor te lig.

Sy inligting het hy van vooraanstaande emigrante soos Jacobus Groenendaal (1805-1860), Ds. Dirk van der Hoff (1814-1881), die opperkoopman Johan Arnold Smellekamp (1812-1866), sowel as uit die kolomme van *De Zuid-Afrikaan* verkry. Sy bydraes was ten gunste van sy vriende in die Suide en onder meer pleidooie, wat hy tot sy landgenote gerig het, om na Voortrekkerland te gaan en 'n helpende hand te bied om die jonk Blanke samelewing tot verdere ontwikkeling te bring. Nederlandse handelsekspedisies na die Voor-

Portret van Professor Ulrich Gerhard Lauts, beskryf as “de Vriend van Hollands Zuid-Afrika, de Pleitbezorger der Voortrekkers in Nederland, Geboren 19 Mei 1787, overleden 23 Juli 1865” – aldus die onderskrif van Lauts se portret, oorgeneem uit: S.P. Engelbrecht, *Geschiedenis van de Nederduits Hervormde Kerk in Zuid-Afrika*, deel een, J.H. de Bussy, Amsterdam en Pretoria 1920

trekkers het hy toegejuig en in die verband *De Kaapsche Landverhuizers of Neerlands afstammelingen in Zuid-Afrika* (Leiden 1847, herdruk no. 57, Staatsbiblioteek, Pretoria) geskryf.

Hy was die bevorderaar van die belange van Transvalers en Vrystaters, hulle spreekbuis in Nederland en gevolglik die “Vader van die Pro-Boer-beweging” in Nederland, ’n beweging wat sy hoogtepunt rondom die eeuwising sou bereik.

Hy het ongeveer 1500 van sy landgenote tussen 1849 en 1864 aangemoedig om aan boord van Nederlandse skepe tot blywende vestiging in ons land oor te gaan.

Deur sy bemiddeling het die onderwysers Hendrik van der Linden (1826?-1880), Jan Willem Landskroon Spruyt (1826-1908) en Pretoria se eerste goewernementsonderwyser Hendrik Stiemens (1822-1894) na die Voortrekkers gegaan. Ook is die eerste vaste leraar van Pretoria, Ds. Adriaan Jacob Begemann (1831-1894), deur prof. Lauts gewerf.¹

Op 19 Mei vanjaar was dit twee eeue gelede dat Ulrich Gerhard Lauts in Amsterdam, Nederland, gebore is. Deur sy beriggewing en pleidooie het onder andere Nederlanders na Transvaal gekom wat ten nouste by die ontstaan en die eerste bestaansjare van Pretoria betrokke was.

Verwysings

1. Die hier vermelde persone is opgeneem in die *Suid-Afrikaanse Biografiese Woordboek*, saamgestel deur die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing (RGN) te Pretoria. Hendrik van der Linden staan in deel 3, 1977, outeur Dr. J. Ploeger - Jan Willem Spruyt in deel 2, 1972, outeur P.F. v.d. S. - Hendrik Stiemens in deel een, 1968, outeur Dr. J. Ploeger - Ds. Adriaan Jacob Begemann in deel een, 1968, outeur Ds. S.J. Botha.

VERSKYNING VAN BOEK OOR DIE GESLAG DU PLESSIS

Ons voorsitter, Dr. N.A. Coetzee, het jarelank navorsing oor die geslag Du Plessis in Suid-Afrika, waartoe sy eggenote behoort, gedoen en onlangs vir eie rekening ’n boek getitel *Die Du Plessis-familieboek 1688-1988* gepubliseer. Dit is gedruk by die V & R Drukkery in Pretoria. Besonderhede oor die verskillende families waarvan lede met ’n Du Plessis getrou het, word ook in hierdie werk verskaf. President S.J.P. Kruger se geslagte word hierin behandel, omdat albei sy gades Du Plessis-nooiens was. Die boek tel nie minder as 1256 bladsye nie. Die oplaag is 250 eksemplare. Die prys is R100, algemene verkoopsbelasting ingesluit.

Belangstellendes kan die boek van Dr. N.A. Coetzee op sig kry. Sy adres is: Dr. N.A. Coetzee, Julius Jeppestraat 246, Waterkloof 0181, Pretoria, telefoon 012 (kode van Pretoria) 46 3142.

DIE ZUID-AFRIKAANSHE REPUBLIEK EN DIE WÊRELDPOSUNIE 1891

Op 6 Maart 1987 het in die Posmuseum aan die Proesstraat te Pretoria 'n kort plegtigheid plaasgevind. Op versoek van die direkteur van die museum, Mnr. Johan du Toit, het Dr. C. de Jong as lid van die Nederlandse gemeenskap in Pretoria 'n kosbare historiese boek, uit Nederland afkomstig, oorgedra aan Mnr. A.M. Nolan, adjunk-posmeester-generaal. Die boek is in 'n besondere uitstakas in die Posmuseum geplaas. Omstreeks 40 Suid-Afrikaners en oud-Nederlanders het verskeie kulturele instellings daar verteenwoordig.

Hieronder volg die toeligting wat Dr. C. de Jong mondeling voor die oorhandiging van die groot, mooi boek met rooilinne band en vergulde snee op die herkoms en inhoud daarvan gegee het.

Die laaste kwart van die 19de eeu was nie alleen 'n tydperk van toenemende aggressie tussen nasies, van neo-imperialisme en die wedloop om kolonies in Afrika nie, maar gelukkig ook 'n tydperk van toenemende internasionale samewerking op ekonomiese, tegniese en humanitêre gebiede. Op humanitêre gebied noem ek die drie konvensies wat op die Haagse vredeskongres in 1899 opgestel is. Op ekonomiese gebied noem ek die Europese muntunies van 1868 en 1872 en die wêreldposunie. Die versnelde ekonomiese en tegnologiese ontwikkeling het tot nouere samewerking genoodsaak.

In 1874 is te Bern in Switserland die eerste internasionale poskongres gehou. Op 9 Oktober 1874 het 22 lande daar die eerste internasionale verdrag vir die posverkeer onderteken. Doelwitte was onder meer die vergemakliking van die buitelandse posverkeer en die verlaging van binne- en buitelandse postariewe. Daarna is periodiek poskongresies gehou om die posverkeer te bevorder, naamlik te Lissabon in 1885, te Wenen in 1891 en te Washington in 1897.

Verskeie lande, veral dié buite Europa, het eers later tot die wêreldposunie toegetree, omdat hulle dit voorheen nie noodsaaklik gevind het nie in verhouding tot hul beskeie posverkeer en omdat die buro van die posunie in Bern 'n geldelike bydrae gevra het. Onder die lande wat 'n tydjie afsydig gebly het, was die state en kolonies in Suider Afrika. Hulle het egter meermale die gedragsreëls van die poskongresies gevolg en hul binne- en buitelandse postariewe verlaag.

Die lande in Suider Afrika het bilaterale posverdrae gesluit. Van betekenis was byvoorbeeld die verdrae wat die Zuid-Afrikaansche Republiek (ZAR) in Transvaal in 1885 met die Oranje-Vrystaat, Natal en Kaapland en in 1891 met Portugees Oos-Afrika aangegaan het. Die ZAR het toe onder meer sy tariewe vir buitelandse pos verminder.

Die Volksraad van die ZAR het in 1885 oorweeg om tot die poskonvensie van Bern toe te tree, maar dit nagelaat omdat die ander drie lande nog geen lid van die posunie was nie. In 1891 was dit egter sover.

Die regering van Oostenryk-Hongarye het in 1891 talle lande na die poskonferensie in Wenen uitgenooi, onder hulle die regering van die ZAR. Hierdie land had in die jongste tyd die internasionale aandag getrek deur sy onafhanklikheidsstryd in 1880-81 en deur die ontdekking van die Groot Goudrif in 1886. Daardeur het Transvaal spoedig een van die grootste goudprodusente van die wêreld geword en het die posverkeer met dié afgeleë land aansienlik toegeneem.

Brittanje het in 1881 ná die onafhanklikheidsoorlog die selfstandigheid van Transvaal erken, maar die buitelandse betrekkinge van die land - uitgesonderd met die Oranje-Vrystaat - onder sy toesig gestel. Hierdie bepaling is in die Konvensie van Londen in 1884 nie uitdruklik herroep nie. Daarom het die Oostenryks-Hongaarse regering in 1891 die uitnodiging aan die ZAR na die minister van kolonies in Londen, die Colonial Secretary, gestuur. Hy het die uitnodiging via die regering van die Kaapkolonie na Pretoria deurgestuur.

Die regering van die ZAR het hierdie indirekte uitnodiging langs 'n omweg benede sy status gevind. Hy het sy gesant in Europa, Jonkheer Gerard Beelaerts van Blokland in Den Haag, opgedra om die Oostenryks-Hongaarse regering om 'n regstreekse uitnodiging te versoek. Die regering in Wenen het om verskoning gevra en dit gedoen.

Die Transvaalse regering het Van Blokland opgedra om hom op die poskonferensie in Wenen te verteenwoordig, ook omdat hy Frans, die internasionale taal van die poswese, goed magtig was. Hy was in Wenen die enigste afgevaardigde van 'n Suid-Afrikaanse land. Daar was 50 lande verteenwoordig.

Ná die poskonferensie het elke afgevaardigde 'n swaar, mooi boek met vergulde snee ontvang, ook Beelaerts van Blokland. Die titel lui: "Documents du Congrès postal universel de Vienne 1891", dit beteken: Dokumente van die wêreldposkongres te Wenen 1891. Die boek is uitgegee deur die Buro van die "Union postale universelle" te Bern.

Die inhoud van hierdie lywige boek is tans slegs van historiese betekenis. Dit omvat memorandumms aan die afgevaardigdes uitgedeel, die handelinge van die konferensie en die verdrae en reëlings wat daarop vasgestel is.

Van Blokland het die boek behou en 'n verslag van die poskonferensie na die regering van die ZAR gestuur. Hy het in oorweging gegee om tot die posunie toe te tree. Die Volksraad het op 1 Julie 1892 besluit dat die ZAR op 1 Januarie 1893 sou toetree as eerste van die lande in Suid-Afrika. Hy is daartoe aangemoedig deur die toetrede van Mosambiek en ander Portugese gebiede in 1893.

Die volgende poskonferensie is van 4 Mei tot 15 Junie 1897 in Washington gehou. Aangesien Beelaerts van Blokland op 14 Maart 1897 onverwags oorlede was, het die ZAR sy posmeester-generaal Isaac van Alphen na die konferensie afgevaardig.

Dr. C. de Jong oorhandig die boek *Documents du Congrès postal universel de Vienne 1891* aan Mnr. A.M. Nolan, adjunk-posmeester-generaal, in die Posmuseum te Pretoria op 6 Maart 1987.
Foto Posmuseum

Die onderhawige boek as skakel met die ZAR

Hierdie boek vorm 'n interessante skakel met die ZAR en met die geslag Beelaerts van Blokland. Dit simboliseer die volwassenheid van die jong en tot voor kort nog swak Republiek. Hy het onafhanklik van Brittanje toegetree tot 'n belangrike internasionale organisasie, die Wêreldposunie.

Die boek is ook 'n skakel met die geslag Beelaerts van Blokland wat nou reeds vyf generasies met Suid-Afrika verbonde is. Die oudste seuns van die opeenvolgende generasies heet afwisselend Gerard en Frans. Dit tipeer die stewige tradisies in dié familie.

Hulle is 'n ou, aansienlike familie in Wes-Nederland. Die bakermat is Dordrecht, die oudste handelstad van Holland en brandpunt van die Calvinisme. Die Van Bloklands was oortuigde regsinnige Protestante. Hulle is Jonkhere, d.w.s. is van adel.

Die eerste Van Blokland, Gerard, is gebore te Dordrecht in 1772 en oordele in Den Haag in 1844. Hy was regsgeleerde en reeds jonk prokureur-generaal van die Kaapkolonie tydens die Bataafse Republiek en regterhand van kommissaris-generaal J.A. de Mist in 1803-05. Die Britse besetter van die Kaapkolonie het hom in 1806 gevra om aan te bly en hom tot sekretaris van justisie benoem. Hy was publieke aanklaer by die rondgaande hof in 1812 wat die Swart Ommegang genoem is, en sekretaris van die hof wat die rebelle op Slagtersnek in 1816 bereg het. Die Kaapkolonie het vir hom te Engels geword en in 1817 het hy met sy gesin na Nederland getrek. Daar het hy onder andere Parlements lid, sekretaris van die Raad van State en minister van finansies geword.

Sy oudste seun Frans Willem Anne is gebore te Kaapstad in 1810 en oordele in Den Haag in 1886. Hy het altyd intens belang in Suid-Afrika gestel en is "de Kapenaar" genoem. Hy was regsgeleerde en regter in Nederland. Hy het ywerig gewerk vir die belange van die Afrikaners en van die betrekkinge tussen hulle en Nederland, veral tydens die Eerste Anglo-Boere-oorlog 1880-81.

Frans se oudste seun was Gerard Jacob Theodoor, gebore te Rotterdam in 1843, oordele in Den Haag in 1897. Ook hy was regsgeleerde, asook hoof-amptenaar by die ministerie van justisie en voorsitter van die volksraad, maar hy wou geen minister word nie. Die koning het hom toegestaan om naas sy ampte in Nederland op te tree as amptelike verteenwoordiger van die Zuid-Afrikaansche Republiek in Europa sedert 1884 en as buitengewone gesant en gevolmagtigde minister van die ZAR sedert 1889. In dié funksie het hy in 1891 die poskonferensie in Wenen besoek. Hy het die ZAR onskatbare dienste bewys, maar nooit Suid-Afrika besoek nie.

Gerard se oudse seun Frans is in 1872 in Den Haag gebore en daar in 1956 oordele. Hy was regsgeleerde, gesant van Nederland, minister van buitelandse sake en ondervoorsitter van die Raad van State, die hoogste adviesorgaan van die Kroon. Hy het die familiebande met Suid-Afrika met toewyding in stand gehou. Hy het Nederland amptelik verteenwoordig by die herdenking van die Groot Trek in 1938 en van die stigting van die Kaapkolonie